

Doktor Jekylls journal

Low
Carnes

Doktor Jekylls journal

en läkartragedi i sju scener

av Christian Lanciai (1998)

Personerna :

Doktor William Lanyon
Ruggles, hans tjänare
Advokat Jeffrey Utterson
ordföranden för medicinska fakulteten
Doktor Henry Jekyll
studenter
Sarah Crawford
Mrs Elizabeth Jekyll
Robert Poole, doktor Jekylls betjänt
Edward Hyde
en tidningsgosse
klubbkamrater
Doktor Jekylls husa och kokerska

Handlingen äger rum i London under 1880-talet.

Copyright © Christian Lanciai 1998

Doktor Jekylls journal.

Scen 1.

(Hemma hos doktor Lanyon. En värdig viktoriansk interiör i London.)

Dr Lanyon En läkares högsta plikt och kall är att skydda och försvara livet. Men om livet självt uppträder som livets största fiende och hot, är det då befogat att ta livet av livet för att försvara livet? Det är en soldats kritiska och moraliska dilemma – och läkare blir man om man vill fly från dess problematik och ensidigt ty sig till livet. Och en läkares värsta mardröm är om just det dilemmat ändå infinner sig.

(Betjänten inträder.)

Ja, vad är det, Ruggles?

Ruggles En advokat Utterson är här, Sir.

Lanyon Utterson? Utterson? Vad vill han mig?

Ruggles Jag vet inte, Sir.

Lanyon Det är den fördömda odågan doktor Jekylls advokat. Visa in honom.

(Betjänten går.)

Bara inte Jekyll är i trassel nu igen. Det enda den mannen tillfört mitt liv är problem, bekymmer och mardrömmar.

Ruggles (återkommer) Advokat Utterson, Sir. *(visar in Utterson.)*

Lanyon Och vad kan jag göra för min gode vän och kollega doktor Jekylls advokat? *(hälsar vänligt på honom.)*

Utterson Jag ber om ursäkt för att jag utan förvarning kommer så här och tar er dyrbara tid i anspråk, men ni har gissat rätt. Det är inte för min egen skull. Det är för min klient och er svärsons doktor Jekylls.

Lanyon Min före detta svärson. Men slå er ner, advokaten.

Utterson Tack. Jag hoppas jag kan tala helt öppet med er. Jag vet ingen annan jag skulle kunna vända mig till.

Lanyon Jag känner doktor Jekyll och förvånar mig inte över att han bereder även andra bekymmer.

Utterson Just emedan ni känner honom sedan gammalt kände jag för att vända mig till er.

Lanyon Vad är problemet?

Utterson Dr Lanyon, dr Jekyll har de senaste veckorna anlitat min hjälp för att skriva sitt testamente.

Lanyon Det borde varje förnuftig man göra. Det värsta man kan göra för sina efterkommande är att råka dö utan testamente.

Utterson Men dr Jekyll har testamenterat allt han äger till en viss mr Edward Hyde.

Lanyon Jag känner inte en sådan man. Vem är det?

Utterson Det är det som är bekymret. Han är inte vem som helst, vilket man först kan tro av namnet. Jag visste inte heller vem det var och vill för min klients önskan utan betänkligheter. Först några dagar senare fick jag veta vem mannen var och genomförs av iskalla frossbrytningar.

Lanyon Berätta.

Utterson Jag var ute med en god vän och promenerade när vi passerade ett gathörn i Soho. Där berättade min vän om en obehaglig upplevelse han haft där. Han hade sett en lekande flicka med ett rullband kollidera i gathörnet med en liten egendomlig man. Vem som helst kan ju störta ihop med lekande barn här i London och inte bry sig om det, men den här mannen blev rosenrasande på flickan och började slå henne med sin käpp och sparka henne och det inför ett antal vittnen. Sedan gick han lugnt vidare och lämnade flickan gråtande och misshandlad i rännstenen som om ingenting hänt. Då blev min vän rasande, sprang fram till karlen och högg honom i kragen. Det var en obeskrivligt ful och avskräckande man som utan att vara vanskapt dock hade hela sitt yttre emot sig. Det blev polissak, och karlen fick punga ut med en ersättning till flickans föräldrar. Det var inte mer än rätt, och egentligen kom han billigt undan, ty en sådan upplevelse kan skära djupa sår i en liten flickas själ. Men karlen betalade utan att tveka hela beloppet, som han skrev ut en check på. Checkkontot stod i den välrenommerade doktor Jekylls namn. Karlens namn var Edward Hyde.

(Båda blir tysta en stund.)

Lanyon Jag förstår ert problem, advokaten. Och denne niding, som öppet kan med att misshandla en liten flicka på öppen gata utan anledning, har vår gode vän doktor Jekyll testamenterat hela sin förmögenhet till. Vad misstänker ni att ligger bakom? Utpressning?

Utterson Jag har tänkt längre än så. Testamentet ger mr Edward Hyde ett utmärkt motiv till att ta livet av doktor Jekyll, och han är en sådan man som utan vidare skulle kunna göra det.

Lanyon Och ett sådant testamente har ni upprättat.

Utterson Jag litade på doktor Jekyll.

Lanyon (reser sig och börjar gå omkring) Problemet går antagligen djupare än vad någon av oss kan föreställa sig. Jag har känt honom längre än ni, varför jag kan ge er en djupare bakgrund.

Utterson Jag hoppades på någonting sådant.

Lanyon Doktor Jekyll började som min bästa elev och trognaste lärjunge. Han var överbegåvad och kunde arbeta hårdare än någon annan. Båda mina döttrar blev

kära i honom, men då bara en kunde gifta sig med honom blev det den äldsta. Vi umgicks så flitigt och hjärtligt på den tiden, att han var som en av familjen långt före giftermålet. Men i och med bröllopet och hans utexaminering började problemen. Han kunde inte ta det lugnt. Han kunde inte nöja sig med att bara vara Londonsocietetens populäraste privatläkare. Han kunde inte avhålla sig från att forska vidare inom de farligaste och mest utmanande områdena.

Utterson Droger?

Lanyon Ja. Han drog sig inte för några experiment. Jag bad honom för Guds skull att sluta och tänka på att han var en gift man, men han tog ingen hänsyn till sin hustru, hur hon än bad honom att inte arbeta ihjäl sig. Men doktor Jekyll arbetade bäst på nätterna. Han hade sömnsvårigheter, som så många överintelligenta människor har, och han kom sällan i säng före klockan fem på morgonen. Hans hustru fick vänja sig vid att gråta sig till sömns varje natt, och till slut blev hon sjuk och dog. Formellt var det lunginflammation som följde av en misskött förkylning, men jag gav doktor Jekyll hela skulden. Han försummade henne så att hon dog. Där skildes våra vägar.

Utterson Och hur gick det för er andra dotter?

Lanyon Hon blev gift i Singapore, men hon gifte sig inte av kärlek. Hon älskade Henry Jekyll. Äktenskapet med kapten Crawford var på min inrådan, då hon då skulle komma bort från England. Men hon fick aldrig distans till doktor Jekyll. Hon älskar honom ännu.

(Han tystnar, återvänder till sin plats.)

Men vi har avlägsnat oss från ämnet.

Utterson Inte alls. Jag är tacksam för all information ni kan ge. Men ni kan väl ge mera? Ni har väl följt med doktor Jekylls karriär även efter er dotters beklagliga bortgång?

Lanyon Bara på avstånd. Han gjorde sig berömd som forskare, då han offentliggjorde fantastiska forskningsresultat. Han höll på att rycka hela läkarkåren med sig i blind optimistisk övertro på att man med droger snart inte bara kunde bota alla människans sjukdomar men till och med förbättra hennes hjärnverksamhet och karaktär. Hans berömda föreläsningar började lukta illa av nietzscheansk filosofi och tro på övermänniskor, och han fick alla studenter med sig. Det var då jag valde att opponera mig.

Utterson Doktor Jekylls anhängare menade att ni skrev en bok mot doktor Jekyll bara av hämndbegär för att ni inte kunde förlåta honom er dotters död.

Lanyon Det kunde jag inte heller. Men det var inte motivet bakom boken. Jag ville helt enkelt kullkasta Jekylls teorier och stämpla dem som onaturliga och farliga, vilket de var. Och många fackmän har gett mig rätt.

Utterson Och därom står striden än idag.

Lanyon Framtiden får visa vem som har rätt – doktor Jekyll i sina ansträngningar att försöka manipulera naturen, eller jag i min åsikt att man bara kan lära av naturen och samarbeta med henne i ödmjukhet utan att trotsa henne eller gudarna.

Utterson Er hållning är mera försiktig medan doktor Jekylls är mera modig och djärv.

Lanyon Därför får han studenterna med sig och alla damer för hans stiliga utseendes skull, medan mest bara gamla tråkiga men kloka veteraner håller med mig.

Utterson Men med tanke på er långa erfarenhet av honom och er ingående kännedom om hans karaktär – vad tror ni om hans märkliga förbindelse med denne Edward Hyde?

Lanyon Det är helt i stil med hans dramatiska liv – nya djärva experiment, förbluffande utspel, ofattbara ageranden, oberäknelig nyckfullhet och utslag av hans farliga genialitet, som ingen kan begripa till en början.

Utterson Men vad tror ni rent konkret?

Lanyon Ärligt talat begriper jag ingenting. Detta är något helt nytt. Är Edward Hyde en narkoman plockad från gatan som han vill utföra experiment på med nya droger eller motgifter? Men varför i all fridens namn skulle han då fatta ett sådant tycke för en så avskräckande och lastbar karl att han skulle göra honom till sin universalarvinge? Ej heller är Jekyll som någon skulle kunna ställa mot väggen och pressa pengar av. Nej, Utterson, ingenting stämmer. Detta är något helt nytt som totalt bryter mot allt vad Jekyll sysslat med hittills.

Utterson Känner ni samma oro som jag?

Lanyon Jag förstår att ni är orolig.

Utterson Han är min klient. Det är min plikt att göra vad jag kan för honom. Och jag upplever närvaron av Edward Hyde som minst sagt en fara för hans liv.

Lanyon Jag har ett förslag.

Utterson Låt höra.

Lanyon Min yngre dotter Sarah är tillfälligt här i London. Hon har träffat doktor Jekyll. De träffas i smyg, ty hon vet att jag inte tycker om det. De måste träffas i smyg, ty ingen vill ha en skandal, och hennes man väntar på henne i Singapore. Men han är en mycket attraktiv änkling.

Utterson Ert förslag?

Lanyon Jag tycker inte om det, men jag föreslår att vi sätter in min dotter i situationen och låter henne umgås med doktor Jekyll om hon samtidigt försöker ta reda på allt om denne mr Hyde.

Utterson Ett utmärkt förslag!

Lanyon Jag tror att era farhågor om att Jekylls liv är i fara är obefogade. Därför vågar jag släppa in min dotter i saken. För om hans liv är i fara för mr Hyde så blir hennes det också.

Utterson Hon får själv ta ställning till riskerna.

Lanyon Dess värre tror jag att hon gärna kan ta vilka risker som helst bara för att vara nära den där farliga äventyraren.

Utterson (*reser sig*) Doktor Lanyon, jag skall inte uppta mera av er tid.

Lanyon Allt vad som här har sagts stannar mellan oss. Men för sakens skull måste jag upprätta en hemlig journal för fallet doktor Jekyll, där jag noga dokumenterar allt som rör fallet.

Utterson Min tystnadsplikt är lika helig som er.

Lanyon Tack för besöket, mr Utterson. (*de skakar hand.*) Någonting säger mig att vi kommer att höra mer om denne Edward Hyde. (*ledsagar Utterson ut.*)

Scen 2. En talarstol.

ordföranden Som högtidstalare vid årets symposium har jag äran att presentera – doktor Henry Jekyll! (*applåder*)

Jekyll (kommer upp till talarstolen) Jag ber er – inga applåder. Jag ska fatta mig kort, för jag har ingenting nytt att säga. Men jag känner mig ärligt smickrad över att ha vidtalats för att föreläsa vid detta högtidliga tillfälle, i synnerhet som jag är väl känd för att aldrig vara högtidlig av mig. Men till saken! De flesta av er är unga, och jag känner igen många av er från olika anatomisalar och från medicinska fakulteten. Jag ska därför passa på att inför er upprepa det enda vettiga jag har att säga och som ni säkert hört kanske många gånger förut. Men det kan inte upprepas tillräckligt ofta.

Ni är unga. Ta vara på er ungdom. Ni tål mer än färdiga läkare för att inte tala om medelålders specialister, till vilkas höga kategori jag själv numera hör. Er ungdom gör att ni tål vilka kraftansträngningar som helst och rentav kan utveckla er genom dem. Medelåldern börjar vid trettio, medan ingenting är omöjligt för en fram

till dess. Uppskjut aldrig vad ni vill utföra i livet, utan gör det nu! Var aldrig rädda för att våga ta initiativ. Var djärva och oförskräckta, ty i er ålder har ni större chans att lyckas än att misslyckas. Om man misslyckas i er ålder gör man det snarare genom andras förskyllan än genom sin egen.

Vårt århundrade har beskrivits som vetenskapens århundrade, då vetenskap och säkerhet slagit ut vidskepelse, religion och övertro. Men vetenskapens fullkomning och säkerhet innebär även ett oerhört ansvar. Framför allt är vi vetenskapsmän ansvariga för framtiden. Vi har naturen i vår hand och kan kontrollera den. Det ger oss skyldigheten att även göra det. Med våra ständigt växande medicinska kunskaper och upptäckter har vi möjlighet att bota all världens sjukdomar. Vi kan därmed befria mänskligheten från alla fysiska lidanden. Och det är vår plikt som läkare att göra det.

Men vägen till detta mål är lång och svår. Åtminstone en generation till måste arbeta dag och natt i laboratorier för att lösa de svåraste problemen. Men dagligen upptäcks det nya medel.

Många av er känner motvilja inför att experimentera på djur. Många av er har full förståelse för alla dessa föreningar som nu växer som svampar ur marken mot plågsamma djurförsök. Sådana skrupler är lika mänskliga och logiska som pacifism och samvetsvägrare mot militärtjänst. Det är inte naturligt att döda eller att plåga djur, hur mycket vetenskapen än ursäktar det.

Det finns ett alternativ. Jag har aldrig varit rädd för att pröva det själv, och jag har aldrig ångrat det när jag gjort det. Jag är idag 46 år och gör det fortfarande. Ni som är under 30 har ännu mindre att frukta. Genom er oemotståndliga ungdom kan era kroppar klara vad som helst. Var inte rädda för att använda er själva som försökskaniner, om bara förnuftet ger sin tillåtelse därtill. Den tilltagande kritiken mot experiment på djur är befogad, men om en vetenskapsman enbart experimenterar på sig själv och ensam tar alla risker kan absolut ingen ha något att invända mot det.

Doktor Lanyon (från publiken) Jo, jag!

Jekyll Det är en ära för mig, doktor Lanyon, att se er bland mina åhörare.

Lanyon Er väg är livsfarlig, doktor Jekyll, och det är i högsta grad ansvarslöst att predika sådant inför oerfarna unga entusiaster!

Jekyll Ni har hört mig göra det förut. Och jag kan inte nog understryka, att en sådan väg måste beträdas inom förnuftets ramar.

Lanyon Men unga tjugoåriga medicine studerande har sällan ett sådant förnuft, doktor Jekyll! Inser ni inte det? Att ni själv var ett brådmoget geni i den åldern innebär inte att alla tjugoåringar är det!

Jekyll Vill ni förvägra unga entusiastiska vetenskapsmän, som vill offra sig för mänskligheten, den framgång som jag själv har haft?

Lanyon Men ni bara lockar och manar utan att varna för farorna! (*kommer upp till talarstolen*) En sådan fri inställning till djärvt experimenterande som doktor Jekylls måste fresta till missbruk! Till alla läkares förfogande står inte bara botemedel och mediciner utan även droger med biverkningar som ingen vet någonting om! Det finns ingen säkrare återvändsgränd för läkarvetenskapen än missbruk! Doktor Jekyll må vara stark och självsäker nog till att våga experimentera på sig själv med vad som helst, men ingen av er är som han! Varje människa är olik alla andra och tål inte vad som helst och kan lätt duka under för något som alla andra tål. Underskatta aldrig era fysiska begränsningar! Det finns inget farligare övermod än att tro sig kunna manipulera med naturen! Vårt yrke kräver ödmjukhet inför dess ansvar och inte dumdristigt övermod!

Jekyll Var det här min föreläsning eller er, doktor Lanyon?

(skratt bland studenter i publiken)

en student Ner med gubbstrutten! Fortsätt, doktor Jekyll!

Jekyll Ni hör själv, doktor Lanyon, vem publiken håller på.

Lanyon Ni har fel, doktor Jekyll! Jag måste varna er alla! Övermod hämnar sig alltid! Om doktor Jekyll fortsätter sin farliga kurs kommer vi alla en dag att få uppleva honom som ett varnande exempel!

Jekyll Experimenterar ni hellre på djur, doktor Lanyon?

Lanyon (inför alla) Det är bättre att en apa blir galen än att en människa blir det.

Jekyll Och om båda kan undvikas, vore inte det det bästa, doktor Lanyon?

Lanyon (mot Jekyll) Er totala självsäkerhet gränsar till oförskämdhet. Er balansgång är livsfarlig, doktor Jekyll! Ni närmar er en gräns på andra sidan om vilken det finns ett helvete värre än vad någon fanatism kan drömma om.

Jekyll Konsten är just att inte överskrida den gränsen.

Lanyon Ändå står ni här och skryter med att ha gjort det! Och ni predikar att andra skall göra samma sak!

studenter Nog, doktor Lanyon!
Ner med honom!
Ni har förlorat, doktor Lanyon! Vi vill inte höra på er!
Ut med honom!

(Studenter invaderar scenen, tar hand om doktor Lanyon, bär ut honom och kastar ut honom under stort bifall och muntra tillrop från andra studenter.)

en student (klappar dammet av händerna) Nu kan ni fortsätta, doktor Jekyll.

Jekyll Jag tror att vi alla är överens om utgången av detta experiment och denna demonstration med dess självklara mening. Fegheten får aldrig hålla oss tillbaka! (jubel)

ordföranden (återkommer) Vi tackar er, doktor Jekyll, för att ni ville framträda här. Som alltid bjuder ni inte bara på tänkvärda uttalanden utan en viss dramatik.

Jekyll Den får andra stå för. Jag står bara för mina åsikter.
(Sarah Crawford har kommit upp på scenen.)

Sarah! Jag ber om ursäkt för studenternas behandling av din far.

Sarah Det var hans eget fel. Han utmanade dem och störde din föreläsning.

Jekyll Hade jag vetat att ni satt i publiken hade jag uttryckt mig mera försiktigt.

Sarah Det var bra att du inte gjorde det. Nu öppnades mina ögon för vad bråket mellan dig och far egentligen gäller.

Jekyll Och vad gäller det?

Sarah Skrupler. Du är hänsynslös medan far bara är mera försiktig.

Jekyll Jag trodde det var tvärtom. Jag vill skona andras liv med att bara riskera mitt eget, medan din far vill låta andra dö bara han slipper ta några risker själv.

Sarah Det är mot dig själv du är hänsynslös, Henry. Det är modigt men farligt.

Jekyll Hellre det än feghet som din fars.

Sarah Han vill skydda sitt eget liv för att kunna rädda andras. Men om du offerar dig själv, Henry, kan du inte heller rädda dina patienter.

Jekyll Men jag offerar inte mig själv. Jag bara tar vissa risker.

Sarah Och en dag måste du dra en nitlott.

Jekyll Nej, Sarah, det är det jag inte gör. Ty jag förstår naturen. Jag bedömer alltid riskerna ytterst noga.

Sarah Hur länge har du hållit på?

Jekyll I trettio år sedan jag började studera kemi.

Sarah Och du lever än?

Jekyll (omfamnar henne) Det är det jag gör, Sarah! Jag har aldrig felbedömt någon riskfaktor, och risken att jag gör det efter trettio år är närmast obefintlig! Men låt oss gå ut någonstans och ta någonting.

Sarah Är du klar härifrån?

Jekyll Lika klar som din far. (Han för henne ut. På vägen ut möter de en tidningsgosse.)

gossen Brutalt mord i Soho! Senaste nytt! Brutalt mord i Soho!

Sarah Vad är det?

Jekyll En tidning, tack! (*köper en tidning. Börjar förstrött läsa:*)

"Ett synnerligen brutalt och till synes helt omotiverat mord ägde rum sistlidna afton på Sir Danvers Carew, då denne mötte en vandrare på sin väg och hälsade på honom, varvid vandraren plötsligt anföll och slog ihjäl sagde gentleman utan att ens stjäla hans plånbok. En hushållerska såg allting från sitt fönster, och huliganens identitet har redan kunnat fastställas genom resterna av mordvapnet, en käpp med namnbricka, som blev kvar på mordplatsen. Mannen är en illa beryktad nattvandrare vid namn Edward Hyde...." (*bleknar och avbryter läsningen.*)

Sarah Vad är det, Henry?

Jekyll Ingenting. Jag kände gentlemanen i fråga. Han var en kär vän till mig. Kom, Sarah, låt oss gå. (*kastar tidningen på marken och går ut med Sarah.*)

Scen 3. Hemma hos doktor Jekyll.

En hemtrevlig och intim bibliotekssalong med öppen brasa.

Jekyll (ensam) Min Gud, vad har jag gjort! Vad är det för en fasansfull upptäckt jag har gjort? Hur är det möjligt att någonting sådant kunnat ske? Aldrig tidigare har jag förlorat kontrollen över något av mina experiment, men nu tycks plötsligt ett vilt främmande väsen hota hela min perfekt kontrollerade värld och det utan att ens naturen är inblandad. Detta främmande väsen är total och ensidig självdestruktivitet, som kommer inifrån människan själv. Och om jag kan råka ut för det, vem kan då inte råka ut för det? (*Betjänten inkommer.*)

Ja, vad är det, Poole?

Poole Advokat Utterson söker er, Sir.

Jekyll Utterson? Ja, jag vet vad det gäller. Visa honom in. (*Poole går.*)

Han är naturligtvis upprörd över mordet på Sir Danvers Carew som alla andra. Men han är det mera, ty han har settt namnet Edward Hyde i mitt testamente.

(*Utterson inträder.*)

Jekyll (reser sig) Min gode vän Utterson! (*hälsar hjärtligt på honom*) Slå dig ned!

Utterson (slår sig ner) Jag antar att du förstår skälet till mitt besök.

Jekyll Jag förstår att du är oroad.

Utterson Jag var oroad redan förut, Jekyll, när jag genom en gemensam bekant fick höra vad denne Edward Hyde var för en människa. Men nu har det blivit allvarligt, ty din universalarvinge Edward Hyde har ställt sig utanför lagen.

Jekyll Makulera testamentet.

Utterson Det räcker inte, Jekyll. Du måste hjälpa polisen få fast mördaren. Han är en mördare, Jekyll. Du får inte mera ha något med mannen att göra, om du själv vill hålla dig på rätt sida om lagen.

Jekyll Jag har brutit all kontakt med honom. Nöjer du dig med det?

Utterson Polisen kanske inte gör det. De får kanske veta att han hade beröringspunkter med dig.

Jekyll Hur långt har polisen kommit?

Utterson (suckar och ser in i brasan) Karlen är som uppslukad av mörkret. Det finns inte ett spår. De hittade hans lägenhet i East End där allt var upp och ner. Hans värdinna tycktes bra glad åt att hennes hyresgäst råkat ut för någonting. Det har gått en vecka nu utan något spår. Det är som om han aldrig hade existerat. (*tveksamt mot Jekyll*) Vet du något, Henry?

Jekyll Inte mer, än att om han är försvunnen så är det bäst för honom själv att han förblir det.

Utterson Ett suspekt uttalande från den kanske ende person i London som vet vem mördaren är.

Jekyll Jag är mera orolig för vår vän Sir Danvers Carews familj.

Utterson (*ser åter in i brasan*) Han var förmögen, och hans familj är väl försörjd. Men sättet på vilket Sir Danvers dog har satt djupa sår i deras inre.

Jekyll Jag har inte hört några detaljer.

Utterson Har du inte läst tjänsteflickans vittnesmål?

Jekyll Jag undvek det med avsikt.

Utterson Det var en mardröm, Jekyll, en mardröm. Det var inte bara överfall och dråp. Det var misshandel till döds. Din myndling flög på Sir Danvers som ett rasande vilddjur. Ja, inte ens en tiger anfaller så brutalt utan anledning. Husan såg honom hoppa upp och ner på Sir Danvers som en vild och rubbad apa och slå honom om och om igen med sin tjocka promenadkäpp, som gick av till slut.

Jekyll Dödsorsaken?

Utterson Krossat huvud.

Jekyll (*konstaterande*) Karlen är alltså värre och ondare än något vilddjur.

Utterson Milt uttryckt så är det nog så.

Poole (*inkommer*) Förlåt att jag stör. Fru Crawford är här, doktorn.

Jekyll Sarah? Visa in henne.

Utterson Doktor Lanyons dotter?

Jekyll Ja.

Utterson Har doktor Lanyon kommit över tumultet på medicinarklubben?

Jekyll Jag hoppas det. Som en god läkare kan han förlåta vad som helst.

Utterson Vad är mellan dig och hans gifta dotter?

Jekyll (*reser sig*) Du får se, Utterson. (*Sarah kommer in.*) Hon är i alla fall min svägerska.
– Sarah! (*omfamnar henne.*)

Sarah Far kräver att jag omedelbart återvänder till Singapore. Han kräver en offentlig ursäkt från dig för bråket i den där klubben.

Jekyll (*går in liksom för att visa att Utterson är där*) Vad kräver han mera?

Sarah Vem är det?

Jekyll Advokat Utterson, fredsmäklare mellan mig och din far.

Sarah Så bra! Han kräver att du ger avkall på din väg med fria experiment.

Jekyll Jag kan ge honom allt utom det sista.

Sarah Då hotar han med att avslöja dig som Edward Hydes beskyddare.

Jekyll Han hotar alltså med utpressning. Vad säger du om det, Utterson?

Utterson Det kan han inte göra. Han skulle därmed bara skada sig själv. Det finns inga bevis sedan testamentet är förstört.

Jekyll Återupprätta testamentet, Utterson.

Utterson Vafalls?

Jekyll Men i ett annat namn. Sarah Crawford. (*omfamnar henne*) Hon är min enda levande släkting.

Utterson (*nöjd*) Det skall jag gärna göra.

Sarah Men vad ska pappa säga?

Jekyll Han får säga vad han vill. Du ska skydda mig, Sarah, mot Edward Hyde, om han någonsin skulle komma tillbaka.

Sarah Känner du honom?

Jekyll Vår vän Utterson vet vem han är och att han mycket väl skulle kunna mörda mig liksom han mördade Sir Danvers Carew.

Sarah (*omfamnar honom*) Då skall jag skydda dig med mitt liv!

Jekyll (*avses*) Jag önskar att det skulle räcka!

Utterson Och Singapore?

Sarah Singapore får vänta. Jag måste rädda min svåger först.

Jekyll Och vad säger då din far?

Sarah Han får bannlysa mig om han vill. Jag måste ju ändå prioritera mitt samvete. Det förstår väl ni, advokaten och herr doktorn?

Jekyll Du ser, Utterson. Jag tror att vi är säkra mot mr Hyde nu.

Utterson Jag hoppas det, Jekyll. Jag hoppas det verkligen.

Sarah Men när vi nu ändå sitter här och pratar så förtroligt, hur vore det, Henry, om du äntligen skulle berätta i detalj hur det var med min syster?

Jekyll Det är ingen rolig historia.

Sarah Har du någonting att dölja?

Jekyll Det var din syster, Sarah. För henne hade jag ingenting att dölja, och det kanske tog hennes liv.

Sarah Så spännande!

Utterson Menar du att du på något sätt var medskyldig till hennes död?

Jekyll På sätt och vis var vi båda skyldiga, som i alla äktenskap. Nåväl, jag ska gå igenom det hela igen. Döm oss sedan båda rättvist om ni kan.
(Henry Jekyll reser sig och går bort. Sarah och Utterson sitter lugnt kvar, medan scenen vrids till sängkammaren, där framlidna mrs Jekyll ligger i sängen.)

Jekyll Hur står det till idag, Elizabeth? (sätter sig vid hennes sida och håller ömt hennes hand.)

Elizabeth Du har arbetat för hårt igen. Jag ser dig nästan aldrig numera. Vem älskar du mera – mig eller ditt laboratorium?

Jekyll Arbetet är mitt kall, Elizabeth.

Elizabeth Och därför dör jag.

Jekyll Du kan bli frisk bara du själv vill.

Elizabeth Om du älskade mig skulle jag vilja det.

Jekyll Jag älskar dig, Elizabeth.

Elizabeth Visa det då!

Jekyll För mig är kärlek ömhet och vänskap.

Elizabeth Men lidelsen ger du bara ditt arbete!

Jekyll En lidelse kan vara destruktiv. Jag vill aldrig vara destruktiv mot en jag älskar och allra minst mot min hustru.

Elizabeth I stället blir du då destruktiv mot dig själv i längden. Och det får du allra minst några barn av. Är det bättre?

Jekyll Om det kan tjäna vetenskapen.

Elizabeth Du är precis lika besatt som en roulettespelare. Du satsar allt i blind förlitan på att det kanske skall ge vinst, men det kan du aldrig veta att det gör. Det är precis samma mentalitet som besjalar dem som aldrig kan sluta spela på hästar hur mycket de än förlorar.

Jekyll Vetenskapen är motsatsen till hasard, Elizabeth.

Elizabeth Ja, när man väl har vunnit. Men innan man har vunnit är det risk för att man förlorar. Förstår du inte, Henry, att jag oroar mig till döds för dig och dina experiment?

Jekyll (tigger)

Elizabeth Och saken blir inte bättre av att du tigger. Snarare tvärtom. Din tystnad bekänner din skuld mera värtaligt än något bindande bevis.

Jekyll Du är orättvis, Elizabeth.

Elizabeth Är jag? Nej, Henry. Jag är bara frustrerad. Vi har varit gifta i tre år, och jag är fortfarande jungfru, och du är fortfarande inlåst på laboratoriet på heltid.

Jekyll Låt mig förklara min sexuella läggning, Elizabeth.

Elizabeth Det är då på tiden!

Jekyll Alla människor är inte biologiskt funtade för fortplantning. Det finns till exempel män som inte kan få erektion utan att det vållar dem en outhärdlig smärta. Kung Ludvig XVI kunde aldrig genomföra ett samlag förrän han hade opererats från ett fel som är mycket vanligt bland män. Och alla är pinsamt medvetna om att heterosexualitet inte är den enda sexuella läggningen. Det förekommer

homosexualitet och lesbicism, som vårt samhälle fördömer som onaturligt och bestraffar som kriminellt, vilket inte gör något för att lösa problemet.

Elizabeth Är du sådan?

Jekyll Ärligt talat förstår jag mig inte på onaturliga läggningar och tror att homosexuella måste ha något fel i hjärnan. Men det finns ännu värre fel. Det finns olyckliga stackare som bara blir upphetsade och kan ha sex med döda personer.

Elizabeth Har professorn avslutat dissektionen av liket snart? Det börjar stinka.

Jekyll Förlåt mig, Elizabeth. Men genom allt detta ville jag egentligen komma fram till min egen läggning. Jag blev väldigt tidigt väldigt starkt stimulerad intellektuellt. Mina största känslor väcktes tidigt av det fantastiska och allt vad fantasin kan ha att erbjuda utom ren abstrakt skönhet. Jag älskar skönheten för dess egen skull genom en rent intellektuellt estetisk njutning och inte för att den eggjar mig sexuellt, vilket den aldrig gör. Rent fysiskt kan den i bästa fall röra mig till tårar. Genom att min intellektualism så tidigt väcktes och stimulerades så starkt levde jag länge helt omedveten om det sexuella. Jag förstod mig inte på hur damer fick barn förrän jag första gången stiftade bekantskap med ett fall av gonorré.

Elizabeth Hur gammal var du då?

Jekyll Nästan aderton.

Elizabeth Hade du aldrig sädesutlösning före det?

Jekyll Bara i sömnen och ofrivilligt.

Elizabeth Stackars barn! Visste du inte vad det handlade om?

Jekyll Alla vuxna sade till mig att det där skulle jag begripa så småningom.

Elizabeth Så du trodde alltså på storken tills du var nästan aderton?

Jekyll Låt oss inte tramsa till det. På storken trodde jag aldrig. Men min intellektuella estetik var så högt utvecklad vid aderton att jag då bara kunde uppfatta det sexuella samlaget som något ytterst fult om inte rentav höjden av fulhet.

Elizabeth För du hade aldrig gjort det själv. Det är vackert bara känslomässigt.

Jekyll Men jag såg bara den estetiska fulheten i att sticka den lem som man urinerar med in i en annans bak, som hon normalt bara använder till att skita med....

Elizabeth Jag förstår din estetiska motvilja.

Jekyll Följden blev att jag aldrig utvecklade någon sexualitet. Jag fann många jämnåriga i samma dilemma. Många konstnärer finner en alldeles tillräcklig känslomässig tillfredsställelse bara i att skapa. De reproducerar sig andligt genom konst, musik, poesi eller annan intellektuell skapelseverksamhet och är nöjda med det och klarar sig utan kvinnor. Men man kan aldrig döda den sexuella driften inom sig. På något sätt finns den alltid kvar, den är direkt förknippad med själva livet, och den måste alltid ta sig något uttryck. Och ju mer högt utvecklad man är rent intellektuellt, intelligensmässigt och kulturmässigt, desto mer besvärliga uttryck måste den sexuella driften ta sig....

Elizabeth Nu börjar du komma till saken.

Jekyll Det finns högt uppsatta politiker som försakat allt familjeliv för karriären och i stället ägnar sig åt masturbering, prostituerade eller värre laster. En fläckfri ärkebiskop i Paris med rykte om sig som helgon fick en hjärtinfarkt och dog i sängen och armarna hos en prostituerad. Dostojevskij hade en bisarr fallenhet för små flickor, och andra högt respekterade kulturpersonligheter ägnar sig åt metodiskt självplågeri med en ibland hårresande fallenhet för livsfarlig masochism.

Elizabeth Och du själv?

Jekyll Jag ville göra något åt saken. Som ung entusiastisk pionjär ansåg jag att problemet måste gå att lösa.

Elizabeth Så du ville bota alla homosexuella och göra alla prostituerade arbetslösa?

Jekyll Ja, jag ansåg att det måste vara möjligt. Jag hade experimenterat med kemi och droger sedan ungdomen och trodde mig den vägen kunna finna en lösning.

Sedan jag var tjugo har jag därför tillbringat ungefär hälften av mitt liv i laboratorier upptagen med experiment.

Elizabeth Och har du funnit lösningen?

Jekyll Inte ännu. Men jag har kommit långt och är på god väg.

Elizabeth Och under tiden ligger jag här och dör av kärlek och längtar efter Londons vackraste man, som jag är gift med men som jag inte kan få ändå, därför att han är så självupptagen med sina experiment.

Jekyll Men jag tror att jag har en drog nästan färdig nu som vid användning helt kan befria vederbörande från alla sexuella anomalier och hämningar.

Elizabeth Så du tror att den är *nästan* färdig – efter tjugofem bortkastade år av ditt liv?

Jekyll Elizabeth, den kan befria mig från min motvilja mot könsligt umgänge.

Elizabeth Jag tror att jag börjar förstå. Du älskar men saknar kroppsspråket.

Jekyll Det finns människor för vilka kroppsspråket är allt. De saknar ofta allt omdöme, har ingen kultur, saknar intelligens och förbränner sina liv på dumheter som de får ångra. Så finns det andra, som är kloka och kultiverade, intelligenta och besinningsfulla men som aldrig kan lära sig kroppsspråket då de finner det lågt och tarvligt och dumt, som Lucretius. De ser ingen mening i det då de ser så mycket andra större meningar i livet i stället.

Elizabeth Men du menar alltså att kroppsdriften ändå finns även där hos de renaste helgon och att den aldrig kan underkivas.

Jekyll Den måste alltid finnas där. Och ju högre begåvad en människa är, desto mera angeläget blir det att den driften inte förträngs till besvärliga och onaturliga uttrycksformer.

Elizabeth Lycka till, doktor Mirakel. Och kom inte ut ur laboratoriet igen förrän ditt afrodisiakum är färdigt. Och kom då direkt till min säng, om jag fortfarande lever. Godnatt. (*vänder sig med ryggen mot doktor Jekyll.*)

Jekyll Godnatt, min älskade. (*går*)

Sarah Och lyckades du hitta din medicin?

Jekyll När jag trodde mig ha lyckats ådrog sig Elizabeth sin lunginflammation och dog.

Sarah Detta måste min far få veta.

Jekyll Han blev grundligt insatt i hela situationen. Han fick flera skriftliga avhandlingar av mig om allt vad jag talade med Elizabeth om.

Sarah Och ändå skiljer sig hans version från din.

Jekyll Ja, för att hans vetenskapliga åsikter skilde sig från mina. Han var alltid min främsta opponent.

Sarah Av välvilja.

Jekyll Men dock.

Utterson Emellertid kvarstår då doktor Lanyons anklagelser mot dig, Jekyll, att hans dotter dog för att du inte kunde älska henne. Även om anklagelsen inte är juridisk är den dock moraliskt allvarlig.

Sarah Nej, far har värre anklagelser än så.

Utterson Vad menar du?

Sarah Han fick träffa min syster när hon låg sjuk i lunginflammation efter sin förkylning. Enligt honom var det mycket mer än bara lunginflammation.

Utterson Berätta.

Sarah Bland annat anklagar min far dig, Henry, för att du förbjöd honom att undersöka min sjuka syster närmare.

Jekyll Berätta hela din fars version, Sarah. Skona mig inte.

Sarah Jag ska försöka återge den så gott jag kan.

(*Scenen vänder sig åter till sjuksängen, men Elizabeth är nu mycket svårt sjuk, svettig och i feber.*)

(*Dr Jekyll tar emot dr Lanyon vid dörren.*)

Lanyon Hur är det med henne?
 Jekyll Illa, fruktar jag. Hon har inte blivit bättre.
 Lanyon (*ger rock och käpp åt Poole och skyndar sig till sin dotters sida*)
 Min älskade flicka! Hur är det med dig?
 Elizabeth (*kastar sig svettig av och an*) Låt honom inte ta mig! Låt honom inte ta mig!
 Lanyon Ingen skall ta dig, stackars flicka! Det är jag, din far, som är här! Det är bara jag här och din man.
 Elizabeth Vem är min man?
 Lanyon Doktor Henry Jekyll, Londons finaste läkare.
 Elizabeth (*som i delirium*) Det var honom jag ville ha! Men jag fick en annan.
 Lanyon Hur sa?
 Elizabeth Låt honom inte ta mig! Låt honom inte ta mig!
 Jekyll Hon yrar.
 Lanyon Det märker jag nog. Men varför yrar hon? Det här är ingen vanlig feber. Det här är ett allvarligt chocktillstånd.
 Elizabeth Du lät honom ta mig, Henry! Du lät honom ta mig!
 Lanyon Vem lät han ta dig, arma flicka?
 Elizabeth Det där missfostret! Den där djävulen som Henry har inlåst i sitt laboratorium som försöksdjur!
 Jekyll Hon yrar.
 Lanyon Det är alldeles uppenbart. Men vad har gett henne en sådan chock? Har du något större försöksdjur inne på labbet, Henry?
 Jekyll Du vet att jag aldrig velat experimentera på djur.
 Lanyon Men vad är det hon har sett?
 Poole Doktor Lanyon, jag kanske närmare kan upplysa er om vad som hände, för det var jag som sprang ut efter henne den där natten.
 Lanyon Ut i natten efter henne?
 Poole Ja, hon sprang gallsrikande ensam ut på gatan mitt i natten. Ursäkta mig, Sir, men så var det faktiskt.
 Lanyon Var det så hon ådrog sig sin förkylning?
 Poole Ja, ty hon hade ingenting på fötterna.
 Lanyon Och var var du då, Henry?
 Poole Jag antog att han sov och lät honom sova, ty jag ville inte riskera att tappa bort henne.
 Lanyon Men varför sprang hon ut mitt i natten? Var det en extrem mardröm av något slag?
 Poole Jag misstänker det, för hon var helt hysterisk, men hon kände genast igen mig och lät mig lugna henne. Hon kunde inte stanna utomhus mitt i natten, så hon lät mig föra henne hem. Där gav henne doktor Jekyll en lugnande spruta. Sedan dess har hon aldrig blivit sig själv igen. Men det är en sak till. Hon var blodig.
 Lanyon Vad är detta, Henry?
 Poole Jag misstänker att hon hade gått i sömnen och skurit sig på någonting av misstag. Det kan vara farligt för sömngångare att väckas drastiskt. Jag tror att det var just det som hände.
 Lanyon Hur skar hon sig?
 Poole Jag vet inte, Sir, men hon var alldeles blodig.
 Lanyon Jag måste få undersöka henne.
 Jekyll Inte nu i hennes nuvarande tillstånd.
 Lanyon Hon är min dotter!
 Jekyll Men min patient och dessutom min hustru. Dessutom är hon sjuk och tål knappt att man vidrör henne.
 Lanyon Min stackars dotter! Vem har gjort dig detta?
 Elizabeth Det där monstret som Henry leker med i laboratoriet.

Lanyon Henry?

Jekyll Gå själv och titta. Här är nyckeln. (*Lanyon tar nyckeln.*)

Lanyon Gud nåde dig, Jekyll, om du har oegentligheter för dig! (*går*)

Jekyll (*suckar*) Hur känns det, Elizabeth?

Elizabeth Jag känner dig inte längre, Henry. Du har försvunnit för mig. Någon annan har kommit emellan oss, och du har själv ställt honom där.

Jekyll Jag är mycket ledsen, Elizabeth.

Elizabeth Det behöver du inte vara. Du är oskyldig. Det är kanske mitt eget fel alltihop.

Jekyll Nej, Elizabeth, som din man är jag helt och hållet ansvarig för ditt liv.

Lanyon (*kommer tillbaka*) Ingenting. Här är nyckeln. – Det finns ingenting på laboratoriet, Elizabeth.

Elizabeth Nej, inte nu, men han kommer tillbaka.

Lanyon Vem kommer tillbaka?

Elizabeth Fråga honom där. (*pekar på Jekyll*) Bara doktor Jekyll vet vem han är.

Lanyon Vem?

Jekyll (*rubbar inte en min*) Jag är rädd att vi inte kan göra mycket mer just nu. Är ni nöjd, doktor Lanyon?

Lanyon Hon måste få vila. Men jag kommer tillbaka!

Jekyll Ni är alltid välkommen. Visa ut doktor Lanyon, Poole.
(*Poole hjälper doktor Lanyon ut medan Jekyll återvänder till Sarah och Utterson och sängscenen faller i mörker.*)

Utterson Besökte du inte själv din syster, Sarah?

Sarah Nej, jag var i Singapore då. Men jag kom hem till hennes begravning, och det väntade mig då ett brev från henne.

Jekyll Det har du aldrig berättat.

Sarah Nej, ty jag har inte vågat. Dessutom var brevet så förvirrat att jag inte visste om jag kunde tro på det.

Utterson Vad innehöll det?

Sarah Hon försökte berätta för mig vad hon inte kunde berätta för någon annan, nämligen vad som hände den där natten.

Jekyll Vågar du berätta det nu?

Sarah Du hade hållit dig inlåst i laboratoriet i mer än ett dygn. Till slut blev min syster desperat och gick till laboratoriet. Det var sent på kvällen.
(*Black-out. Ljus på sängen igen, där Elizabeth stiger upp, helt frisk som från före sin sjukdom, tar på sig en kofta och tar med sig ett ljus, när hon går till laboratoriet och stannar vid dess låsta dörr.*)

Elizabeth (*klappar på dörren*) Henry, kom ut! (*Inget svar.*)
Jag vet att du är där. Sover du? (*klappar igen*)
Vad ska jag göra. Jag vet att han är där. (*känner på dörren. Den är låst.*)
Henry! Öppna för Guds skull! (*klappar hårt. Inget svar.*)
Han måste vara där. Han kan inte vara någon annanstans.
(*bultar hårt*)
Henry Jekyll! Om du inte öppnar ser du mig aldrig mer!
(*Ett ljus nalkas dörren inifrån genom den matta glasrutan.*)
Nå, äntligen! Du lever då åtminstone!

(*Man hör en nyckel i låset inifrån. Det tar en stund. Sedan öppnas dörren plötsligt. Men det är Edward Hyde som öppnar den, en liten fasaväckande fuling.*)

Elizabeth (*tappar ljuset och skall skrika ut, men Hyde tar henne raskt bakifrån om munnen och hindrar henne.*)

Hyde Tig, din förbannade satkärning! Hur vågar du komma hit och störa mig?
(*drar fram en stor röd näsduk ur fickan och proppar den i munnen på henne, håller henne hela*)

tiden med våld. När hon börjar göra motstånd vräker han ner henne på golvet och kastar sig över henne.)

Skyll dig själv som kom hit! (våldtar henne brutalt. Man ser efteråt hur hennes vita nattlinne och vita morgonrock färgas röda av blod.)

Hyde (efter fullbordad våldtäkt, flåsar, torkar sig om pannan, håller henne alltjämt under sig och handen över hennes tilltäppta mun, medan hon endast kan uttrycka sig genom krampaktiga försök att göra sig fri och hela tiden av utsäglich fasa stirrande ögon.)

Varför skulle du komma i vägen för mig, kvinna? Jag var fri utan dig, men nu kan jag aldrig mer bli fri, ty du har förnedrat mig till vad jag är. Du ser själv vad jag är: ett djur, nej, värre än ett djur, ty jag är bara ondska och fulhet, våld, brottslighet och självdestruktivitet. Jag kan aldrig mer bli en människa, ty jag är din, en hopplös slav under den sexualitet som du har tvingat mig till. Se ditt verk, kvinna: den fullkomlige och idealiske älskaren! (råskrattar fasansfullt.)

Hyde (när han småningom råskrattat färdigt) Såja, nu är det roliga slut. Jag har nått mitt mål och gjort min plikt mot denna kvinna. Må hon nu visa sig för världen och skryta om hur hennes äktenskap fullkomnades! (råskrattar igen, medan han tar ut näsduken och släpper henne fri.)

Elizabeth är i ett kombinerat tillstånd av fullkomlig chock och hysteri. Hon börjar genast gallskrika och flyr därifrån. Man hör henne länge fortsätta skrika allt längre ut i kulisserna medan Hyde snabbt och tyst avlägsnar sig tillbaka in i laboratoriet, låser efter sig och släcker ljuset där inne. Man hör dörrar som går i kulisserna. Man hör ytterdörren gå igen och fruns skrik försvinna bortom den.)

Poole (man hör hans röst från sidan) Men frun! Vad går det åt henne? Hon har blivit alldeles galen!

(kommer in med ett ljus, knackar på laboratoriet) Doktor Jekyll! Doktor Jekyll! (inget svar)

Han är inte där. Då ligger han väl och sover. Jag får skynda ut efter henne och hämta henne innan det blir en skandal.

(skyndar ut. Scenen lämnas i mörker bakom honom och återvänder till de tre i salongen.)

Sarah (läser ur brevet) "Men det värsta och hemskaste av allt var att han tycktes känna mig medan jag inte kände honom. Jag hade aldrig sett en så fasansfull människa förut och vet inte ens vad han heter. Henry menar att alltsammans var en ond dröm, men det var det inte, Sarah. Du måste tro mig även om inte ens min far kan göra det. Blodet på mina kläder kom inte från någonting annat än mitt öde som blev värre än döden."

(ser upp) Så slutar hennes brev.

Utterson Får jag se det? (Sarah räcker det till honom. Han synar det noga.)

Du måste erkänna, Henry, att det är ett märkligt brev från en döende kvinna.

Jekyll Dock innehåller det ingenting nytt. Hon berättade samma mardröm för mig och för doktor Lanyon. Han var också av den uppfattningen att det handlade om en olycklig kombination av mardröm och sömngång.

Utterson Jag förmodar att ingen av er eller någon annan kan förklara det på något annat sätt. Dock måste jag ställa dig två frågor, Henry.

Jekyll Var så god.

Utterson Kan vad denna döende kvinna berättar om i sitt livs sista brev ha varit en verklighet?

Jekyll Naturligtvis kan inte den möjligheten uteslutas.

Utterson Kan mannen i laboratoriet i så fall ha varit en viss Edward Hyde?

Sarah (förfärad, skriker till)

Jekyll Ej heller den möjligheten kan uteslutas.

Utterson Hur kom han i så fall in i laboratoriet, som alla vet att endast du har nyckel till?

Jekyll Min gode Utterson, det är på den frågan som argumentet faller. Eftersom endast jag har nyckel till laboratoriet kan ingen annan än jag ha varit där. Alltså måste Elizabeths upplevelse bara ha varit en ohyggligt realistisk mardröm.

Utterson Det är tyvärr den enda plausibla förklaringen. Och enligt vad du har berättat om era samtal kan hon i sitt ständigt uppskruvade tillstånd ha varit kapabel till just sådana mardrömmar.

Sarah Vem är denna Edward Hyde egentligen, Henry?

Jekyll En olycklig människa som alla andra. Han försvann efter mordet på Sir Danvers Carew, och alla hoppas att han aldrig mer kommer tillbaka inklusive jag.

Utterson Det är dock påfallande hur Elizabeths beskrivning av mannen i brevet stämmer överens med signalementet på Edward Hyde: liten och vederstygglig med skräckinjagande yttre och med en utstrålning av hat och ondska. Ändå kände hon väl inte till förekomsten av mr Edward Hyde?

Jekyll Nej, han gjorde sig okänd långt senare.

Utterson Detta är kanske det märkligaste av allt med brevet, som om denne Edward Hyde skulle ha fötts i och med Elizabeths mardröm.

Jekyll Mina vänner, jag börjar bli trött av allt detta. Tillåter ni att jag drar mig tillbaka?

Utterson Givetvis, käre vän. *(ser på sin klocka, reser sig hastigt)* Men det är ju sent. Här har vi suttit alldeles för länge.

Sarah *(reser sig också)* Förlåt oss, Henry, men jag tror att det var viktigt.

Jekyll Viktigt men ansträngande och upprörande.

Sarah *(kommer fram till honom)* Förlåt oss.

Jekyll *(omfamnar henne)* Nej, det är ni som skall förlåta mig!

Sarah För vad?

Jekyll För att jag var en så dålig äkta man åt Elizabeth.

Utterson Ingen man är god nog åt sin hustru.

Jekyll Säger du som vet, experten på området, den mest ståndaktige ungarlen av alla!

Utterson Ibland har jag misstänkt att du avundats mig.

Sarah Kom nu, advokaten. Doktor Jekyll behöver vila.

Jekyll *(ringer på Poole)* Hälsa din far, Sarah. Berätta allt för honom vad vi har talat om.

Sarah Vill du verkligen det?

Jekyll Har jag någonting att frukta?

Sarah Han för en noggrann journal i ditt namn.

Jekyll Utmärkt! Ju noggrannare desto bättre! Så gör en riktig och god läkare!

Utterson Godnatt, Jekyll.

Jekyll Godnatt, käre Utterson. Vi får fortsätta en annan gång.

Utterson Jag hoppas det inte skall finnas anledning.

Jekyll Det hoppas jag också. Och glöm inte testamentet.

Utterson Testamentet?

Jekyll Ja, till förmån för min svägerska.

Utterson Javisst ja.

Sarah *(omfamnar honom igen)* Godnatt, Henry. *(kysser honom.)*

Jekyll Godnatt, kära syster. *(Poole inkommer.)*
Poole, ge dem ett paraply om det regnar.

Poole Det regnar inte, Sir.

Jekyll Det skall vi vara glada för. Farväl, mina vänner.
(Utterson och Sarah går med Poole.)

Jekyll *(ensam, väntar tills han hör ytterdörren stängas, kastar sig då på knä på golvet vid soffan med knäppta händer och gömmer ansiktet.)*
O Gud, rädda mig från detta helvete som är värre än livet!
(Sarah kommer plötsligt tillbaka, fullt påklädd.)

Sarah (uppfattar hans läge) Henry! (rusar fram)
Jekyll (återställer sig genast) Sarah! Jag trodde du hade gått.
Sarah Någoting fick mig att vända i dörren. Nu vet jag vad det var.
Jekyll (dumt) Hade du glömt något?
Sarah Henry, du behöver en läkare. Du är sjuk.
Jekyll Nej, bara trött. Och nackdelen med att vara Londons bästa läkare är att han aldrig själv kan få läkarhjälp. Ty ingen expert kan förstå sig på de sjukdomar som han inte ens själv kan bota.
Sarah Du är sjuk i själen. Och det har med min systers bortgång att göra.
Jekyll Du kan inte bota mig, Sarah.
Sarah (sätter sig) Vet du vad jag tror? Du behöver inte medge att jag har rätt. Men jag tror, att du har tagit in suspekta individer från gatan och betalat dem för att få experimentera på dem. En sådan är mr Edward Hyde, som därför har en hållhake på dig, och en sådan var den man som min syster råkade ut för.
Jekyll (skakar på huvudet) Jag svär, Sarah, att jag aldrig har experimenterat på någon annan människa än mig själv.
Sarah Försök inte bluffa mig, Henry. Försök inte inbilla mig att Elizabeths upplevelse bara var en mardröm. Efter en mardröm går man i köket och tar sig ett glas vatten och läser kanske något lugnande för att komma på lättare tankar. Man springer inte ut gallskrikande och blödande mitt i natten i bara nattlinnet ut på gatorna i besinningslös flykt. Min syster hade ingen benägenhet för hysteri. Hon upplevde något, och hennes beskrivning av vad hon upplevde stämmer med hennes naturliga reaktioner.
Jekyll Sarah, det är bäst för alla att du accepterar att det bara var en mardröm.
Sarah (betraktar honom stint) Må så vara. Men du vet mera om detta än vad du vill dela med dig åt någon. Om du inte vill berätta sanningen kan jag inte hjälpa dig. (vänder sig om och går)
Jekyll Sarah!
(Hon har gått. Jekyll sjunker åter förtvölad ner i soffan. Poole kommer in.)
Poole Hon har gått på allvar nu, Sir. Skall jag låsa till natten?
Jekyll Ja, Poole, gör så.
Poole Skall ni inte själv gå och lägga er, Sir? Ni ser trött och blek ut.
Jekyll Nej, Poole, jag har arbete att göra. Jag skulle ändå inte kunna sova.
Poole Ni borde ta medel mot er sömnlöshet, Sir. Det har jag alltid påpekat.
Jekyll Det finns bara ett medel mot *min* sömnlöshet, och det är arbete.
Poole Ni kommer att knäcka er en vacker dag, Sir.
Jekyll Nej, det kommer jag aldrig att lyckas göra hur jag än försöker.
(reser sig beslutsamt)
Poole Vart går ni, Sir?
Jekyll Till laboratoriet. Sov gott, Poole.
(Poole skakar på huvudet, släcker, går och stänger dörren efter sig.)

Mellanscen.

tidningspojke (går över scenen med tidningar) Extra! Extra! Dubbelmord i East End! Jack Uppskäraren i farten igen! Läs allt om Jack Uppskärarens senaste! Extra! Senaste nytt om Jack Uppskäraren!
(Många ivriga män på väg till klubben köper tidningen och slukar innehållet med glödande intresse.)

Scen 4. Klubben.

Eleganta herrar sitter i sköna fåtöljer och läser, dricker, sover eller röker.

- en medlem Det är ingen dålig mördare, den där halsskäraren i Whitechapel.
2 Nej, verkligen inte. Han kan sina saker.
3 På mig verkar han som rena professionella kirurgen fast tvärtom.
1 Ja, han syr ju inte ihop sina lik precis.
4 Det är ett ytterst förvånande fall. Jag tror aldrig vi har varit med om något liknande. Han har redan sprättat upp tre damer, och ingen vet ens hur han ser ut!
5 En sådan karriär kan pågå länge och ostört så som han håller på.
3 Vad har polisen för möjligheter att sätta fast honom?
Utterson Inga reella, så länge det saknas ett signalement.
4 Men en sådan galning måste förr eller senare begå något misstag. Det gör de alltid.
6 Detta torde vara ett idealiskt fall för den nye detektiven Sherlock Holmes, som det står om i tidningarna.
1 Är han en faktisk person?
6 Vem kan väl tvivla på det? Vad vore världen om det inte fanns en sådan detektiv till hands?
3 Vad menar ni om fallet, doktor Jekyll?
Jekyll (*sätter bort sin tidning, som han hela tiden dolt sig bakom*) Jag medger att det överträffar alla tidigare kända kriminalfall genom sin extrema konstfärdighet.
3 Konstfärdighet?
Jekyll Ja, oss emellan sagt måste galningen vara en läkare. Han vet ju precis vilka inälvor han skär ut och var de sitter i kroppen. Han har klara expertkunskaper i anatomi. (*fördjupar sig åter i tidningen.*)
5 Men varför ger han sig bara på prostituerade? Och gamla slampor dessutom! Alla tre är ju nästan i vår egen ålder!
Utterson Ja, omständigheterna kring dessa brott är verkligen förbryllande.
4 Det går elaka rykten om att hovet är inblandat.
flera Berätta!
4 (*förtroligt*) Det sägs att prinsen av Wales vid upprepade tillfällen blivit sedd som gäst vid de ställen där offren har paraderat. Han är känd för att aldrig ha oartigheten att tacka nej till en kvinna. Man tror att hennes majestät då uttryckt en önskan om att det vore lämpligt att prinsen av Wales befriades från så riskabla förbindelser. Frimurarna har sedan åtgärdat saken. Det är ju bara de som på ett rätt och smidigt sätt kan genomföra ritualmord.
3 Vad säger då prinsen av Wales?
4 Naturligtvis det samma som sin mor.
3 Vad då?
4 Ingenting.
2 Ja, i vårt land har man alltid kommit undan ansvarsfrågan med att tiga utan att röra på läppen.
6 Därför har vi ett världsimperium.
1 Pass på! Här kommer doktor Lanyon!
3 Doktor Lanyon, vad menar ni om saken?
Lanyon Vilken sak?
3 Fallet med Jack Uppskäraren och hans tre damer.
Lanyon Har ni ingenting mera förnuftigt att sysselsätta er med?
4 Vi har aldrig haft någonting mera förnuftigt.
6 Medge, doktor Lanyon, att bakom dessa mord döljer sig en intelligens och metodik som överträffar hela världspolitiken.
Lanyon Nej, det medger jag verkligen inte.

Jekyll (tar åter ner sin tidning) Hur förklarar ni då den kirurgiskt utstuderade precisionen i vart och ett av dessa fall?

Lanyon Jag vill inte yttra mig om saken.

Jekyll Det antyder att ni vet något.

Lanyon Bara två av dem var regelmässiga ritualmord. Det tredje slarvade han med.

2 Han blev störd. Därför tog han skadan igen på Catherine Eddowes, som blev lika ordentligt anatomiserad som Polly Nichols.

1 Och märk väl! Alltid på den sista dagen i månaden!

3 Så vi har kanske nya mord att se fram emot den 31 oktober.

1 Det var ett den sista augusti och två nu. Då blir det kanske tre nästa gång.

Lanyon Skäms, mina herrar!

4 Får vi då veta vad ni tänker.

Lanyon Jag är ingen brottsexpert. Men Jeffrey Utterson här är ju advokat.

Utterson Jag skulle aldrig kunna försvara Jack Uppskäraren.

4 Inte ens om det var drottningens egen livläkare?

Lanyon Mina herrar! Majestätsbrott!

4 Ni känner doktor Gull. Kan ni ge honom alibi?

Lanyon Doktor Gull hade hjärtinfarkt förra året. Han skulle omöjligt kunna springa omkring på gatorna i East End om nätterna och öva dissektionskniven på levande kvinnor.

Jekyll Men medge, doktor Lanyon, att det är en experthand som hanterar den kniven och som är van vid uppskärningar. För resten är doktor Gull vid god form trots sin hjärtinfarkt. Dessutom lider han av besynnerliga temporära minnesförluster.

Lanyon Antyder ni att han skulle kunna begå mordet och efteråt inte ha något minne av saken?

Jekyll Vem skulle inte gärna glömma sådana mord om han begick dem?

Lanyon Ni antyder en dualistisk personlighet där den ena inte vet vad den andra gör.

Jekyll Medge att det skulle vara praktiskt för Jack Uppskäraren att om dagarna kunna uppträda i en så respektabel gestalt som doktor Gull, drottningens egen livläkare.

Lanyon Era insinuationer är skamlösa.

Jekyll De är inte mina utan pressens. Jag säger bara vad alla journalister talar om men inte vågar skriva ett ord om.

Lanyon Ni glömmet en viktig sak: motivet.

Jekyll Motivet är solklart. Kronprinsens son och arvinge har syfilis som han ådragit sig genom alltför glada fester med alltför lösaktiga personer. Alla de fyra mördade kvinnorna visste om hans lösa förbindelser och har därför tystats. Jag säger inte att det har varit på drottningens befallning, för det vet jag ingenting om, men jag säger att Sir William Gull är inte bara drottningens utan även tronföljarens och dennes äldste son Eddies livläkare.

Lanyon Doktor Jekyll, ni går för långt!

Jekyll Detta är ett slutet sällskap utan journalister. Man har rätt att tala öppet i sin egen klubb. Och märk väl: jag är bara saklig. Jag säger inte att doktor Gull har gjort det utan påpekar endast att motiv kan finnas. Och mordet är utförda enligt en ritual som direkt måste associeras med frimureri. Både ni och doktor Gull är frimurare. Vet ni något om saken som vi inte vet?

Lanyon Doktor Gull står över alla misstankar.

Jekyll Som ni och jag? Har ni inte observerat hur alla här i klubben har frossat i att diskutera Jack Uppskärarens mest makabra förehavanden? Ändå är ingen av dem Jack Uppskäraren. Men tror ni inte att vi alla kan ha en Jack Uppskäraren inom oss i vårt undermedvetna, som vi alla till och med kan frestas till att locka fram och beundra, som nästan alla våra respektabla klubbkamrater här idag?

Lanyon Vart vill ni komma, doktor Jekyll?

Jekyll Jag vill egentligen bara belysa att vårt samhälle inte är fullt så perfekt som det verkar på ytan. Vår höga respektabilitet i våra fina nästan kliniskt rena palats, vår överlägsna kristna samhällsmoral iklädd de propraste kläder och styrd enligt konvensans stränga rutiner, våra högst samhällsnyttiga arbeten med den sundaste tänkbara ekonomi ända sedan Napoleon besegrades och vår suveräna maktställning i världen med historiens största imperium som vår privata egendom – all denna välfärd kan medföra en viss uttråknad som kan leda till frestelser, som kan locka fram avgrundsandar inom vårt väl begravda sämre jag, som denne Jack Uppskäraren kan vara en alltför tydlig manifestation av.

Lanyon Ni är som vanligt en lysande föreläsare, doktor Jekyll.

Jekyll Nej, jag bara anför den nya tidens stora moraliska problem. Vi kan civilisera världen och lägga den under oss och skapa historiens förnämaste samhälle, men vi kan aldrig helt bortse från den totala självdestruktiviteten inom oss, som kan vara värre än något vilddjur och mera rasande och ond än självaste Jack Uppskäraren.

Lanyon Doktor Jekyll, ni umgås som vanligt med farliga teorier som jag tar avstånd från.

Jekyll För att ni inte *vågar* befatta er med dem.

Lanyon Av hänsyn och försiktighet, emedan de är för farliga.

Jekyll Det tycker också strutsen om världen när han gömmer huvudet i sanden.

Lanyon Strutsar och människor är inte samma sak.

Jekyll Fegheten är den samma för strutsar som för människor.

Lanyon Ni är en modig man, doktor Jekyll, alltför modig, men det får inte en läkare vara, ty hans ansvar kräver först och främst försiktighet.

Jekyll Ni menar att det annars lätt kan slå över i en fräckhet som Jack Uppskärarens?

Lanyon Ja, det menar jag faktiskt, doktor Jekyll. Ingen brottsling kan bli så farlig som en läkare som går över gränsen.

Jekyll Där måste jag motsäga er, doktor Lanyon. En läkare kan aldrig gå över gränsen utan att bli enbart självdestruktiv. Om han kunde bli en brottsling skulle han aldrig ha kunnat bli läkare.

Lanyon Jag hoppas ni har rätt, doktor Jekyll, för om Jack Uppskäraren är en läkare så är världen illa ute.

Jekyll Och det kommer vi troligen aldrig att få veta, så skicklig som brottslingen tycks vara.

Utterson Vilket tyder på att han kan vara läkare.

Jekyll Ni är åtminstone realist, Utterson.

Lanyon Jag befattar mig inte med era spekulationer. Ni går bara längre och längre ut på allt tunnare is hela tiden.

Jekyll Är ni rädd, doktor Lanyon?

Lanyon Henry Jekyll, jag måste varna er. En dag går er självsäkerhet för långt och slår över i hybris, som kommer att förintä er. Kom inte till mig sedan krypande på alla fyra ömkligt bedjande om hjälp.

Jekyll Doktor Lanyon, ni har ingenting att frukta. Ingen av oss känner eller är Jack Uppskäraren, och mr Edward Hyde är död.

Utterson Är han död?

Jekyll Enligt säkra rön är han död.

Lanyon Men Jack Uppskäraren lever, och någonting säger mig att vi kommer att få höra mycket talas om den mannen ännu. (*går*)

Utterson Han har kanske bara inlett sin verksamhet ännu. Kan han och Edward Hyde möjligen vara samma person?

Jekyll Utterson, Hyde är död.

Utterson Jag hoppas för din egen skull att du har rätt.

Jekyll Vad menar du med det?

Utterson Bara en intuitiv känsla. (*De andra klubbmedlemmarna har gradvis upphört att intressera sig för diskussionen.*)

Jekyll Ingenting är intressantare än sådant. Kan du närmare definiera den?

Utterson Nej. Den är redan förbi.

Jekyll Tyckte du att jag gick hårt åt doktor Lanyon?

Utterson Jag visste inte att läkare kunde vara lika gemena mot varandra som jurister i domstolen.

Jekyll Det ingår i vårt yrke, Utterson. Det finns inget smutsigare yrke och inget yrke mera otacksamt. Alla sådana gräsligheter som ingen normal människa vill befatta sig med måste vi ensamma ta i tu med och inte bara sticka ner händerna och söla ner dem med alla mänskliga kroppsliga lidanden från elefantiasis till spetälska utan även brottas med hennes psykiska lidanden och själssjukdomar, som är hundra gånger hemskare. Och som läkare är man fullständigt blottställd inför alla mänsklighetens värsta sidor. Om man begår ett enda misstag är man fullständigt oförsvarlig. En brottsling kan alltid räkna med att få en advokat att ställa upp till hans försvar, men en läkare kan aldrig försvara sig, och ingen kan försvara honom. I regel är kritik och otacksamhet den enda lön som man alltid kan räkna med och som det blir något över av, och den kan man alltid vara säker på. Den är så säker, att man aldrig kan befria sig från den.

Utterson Hur kan man då vara läkare och stå ut med det?

Jekyll (*med en suck*) Det finns bara en sak som gör det uthärdligt: ens medlidande med andra. Som läkare kan man inte leva för sig själv, utan det enda liv man har är det som man ger de andra. Det finns ingen större glädje för en läkare än att lyckas rädda ett människoliv, och den glädjen betyder mera för honom än varje tänkbar lön. Ty han vet, att om han bara en gång har lyckats rädda ett människoliv, så har han visat för sig själv att han kan leva upp till att göra rätt för sig som läkare.

Utterson Hur många har du räddat?

Jekyll Jag vet inte, men den andra sidan av saken är, att om bara en patient dör ifrån en är det ett värre misslyckande än vad räddandet av ett hundratal liv är motsatsen.

Utterson Har det hänt dig någon gång?

Jekyll (*med en suck*) Första gången det hände mig insåg jag att jag aldrig borde ha blivit läkare. Jag är för känslig, Utterson. Jag tar nederlag för hårt. Och för sent insåg jag att mitt yrke saknar säkerhetsventiler. En läkare kan aldrig gömma sig från sitt ansvar. Begår han fel kan han bara anklagas och dömas, och ingenting kan försvara honom.

Utterson Men du har väl aldrig begått något misstag?

Jekyll Inte utåt sett. Inte rent formellt. Men de inre misslyckandena är desto djupare och fatalare. Bristen på säkerhetsventiler i mitt yrke kan bli min undergång, Utterson, om det inte redan har blivit det.

Utterson Våra vänner här har spekulerat i att Jack Uppskäraren kan vara läkare. Kan bristen på säkerhetsventiler i ditt yrke leda till en sådan desperation och galenskap hos en läkare?

Jekyll (*tvekar*) Det är osäkert, Utterson. Vi kan varken med säkerhet påstå att det är fullt möjligt eller omöjligt.

Utterson Tror du Jack Uppskäraren kan vara – Edward Hyde?

Jekyll Hur så? Ser du några beröringspunkter?

Utterson Jo, det gör jag faktiskt. Mordet på Sir Danvers Carew var lika bestialiskt och omotiverat som de tre mordena i East End. Alla mordena uttrycker snarare en ursinnig och blint skenande aggressivitet än någon logisk kriminalitet.

Jekyll Du vet mera om sådant än jag. Men Edward Hyde är död.

Utterson Ja, du sade det. Men är du säker?

Jekyll Låt oss se objektivt på saken. Om mordet i East End upphör så kan Jack Uppskäraren ha varit Edward Hyde. Men om Jack Uppskärarens ritualmord fortsätter så är det definitivt inte Edward Hyde, ty jag vet det med säkerhet att han är ute ur bilden.

Utterson Men dock inte död?

Jekyll Döden är relativ, Utterson. Ingen människa är helt död fast hon dör. För mig lever Elizabeth fortfarande. Även en varelse som Edward Hyde kan fortfarande spöka, liksom Jack Uppskäraren, som ingen ännu har sett utom de som dött för hans hand.

Scen 5. Doktor Jekylls sovrum. Sent en afton.

Dr Jekyll kommer in i morgonrock och stannar framför spegeln.

Jekyll Fortfarande inte en enda spricka i din fulländat oantastliga fasad, Jekyll? Fortfarande fullständigt perfekt i allt? Den våldsamt frisinnade irländaren Oscar Wilde sägs arbeta på en roman om en socialt perfekt person med ett porträtt, där porträttet avslöjar alla mannens laster och åldras medan han själv förblir perfekt till det yttre. Han kunde ha tagit idén från mig. Dorian Gray är lika perfekt till det yttre som Henry Jekyll, men Henry Jekyll saknar det avslöjande porträttet. Han är så perfekt att inte ens hans spegel förråder en glimt av sprickorna under den skinande blanka putsen. Hur länge skall det kunna fortsätta? Jag är skyldig till min hustrus död, och jag är skyldig till alla Edward Hydres dåd, men det är bara jag själv som vet om det och som anklagar mig. Men ingenting kan tysta mina egna anklagelser, ty min skuld skriker bara högre inom mig hur tyst den än är offentligt.

När når jag smärtgränsen? Den människa som inte kan knäckas av tortyr har aldrig funnits, men ingen tortyr kan vara ohyggligare än självplågeriet. Jag trodde mig finna en lösning och säkerhetsventil genom Edward Hyde, men han bara komplicerade fallet. Ändå har jag längtat efter att få återfå Edward Hydres frihet, frestelsen har stundom varit överväldigande oemotståndlig, men förnuftet har segrat och stadfäst hans dödsdom. Edward Hyde är mannen som alltid går för långt och går över alla gränser, medan Henry Jekyll aldrig kan tillåta sig att göra det. Han kommer att bli som doktor Lanyon: kompromisslöst begränsad i sin trohet mot den mänskliga plikten. Och vilken tråkmåns han kommer att bli! Godnatt, Henry Jekyll. *(släcker ljuset och går och lägger sig.)*

(Efter en stund börjar han röra på sig krampaktigt i sängen.)

Jekyll(s röst) Vad är nu detta? *(Kramperna tilltar.)*

Förbannelse! Å nej! Det får inte vara sant! *(stönar våldsamt)*

Tack och lov för att ingen i världen kan se vad som händer i min säng just nu!

(paroxysmerna kulminerar i ett skärande skri.)

(Man hör en människa stapplande ta sig ur sängen.)

Hyde(s röst) Det får inte vara sant.

(Människan tar sig fram till spegeln och tänds ett ljus. Samtidigt ser man gryningens ljus tillta utanför fönstret.)

(Ljuset visar Hyde i Jekylls pyjamas framför spegeln.)

Och ändå har det hänt, det som inte fick hända. Jag har tappat kontrollen. Jag trodde jag hade dödat dig, Edward Hyde, och så kommer du tillbaka på ett mer fruktansvärt vis än någonsin! På detta sätt blir det du som tar kål på doktor Jekyll i stället för tvärtom! Den perfekta läkaren dukar under för den värsta avgrundsmänniskan, som han själv frambringat och skänkt livet! Vilken ironi! Så övertas den ädlaste människans liv av den vulgäraste barbaren, för vilken alla de liv som doktor Jekyll räddat är lika värdelösa och likgiltiga som fluglortar! Vad är väl människovärdet mot existensen av ett sådant missfoster som Edward Hyde? Värdelösare än pestloppor! Doktor Jekyll räddade liv, men jag mördar dem, och jag

skulle gärna prisge hela mänskligheten, detta förbannade släkte av idel onda parasiter på varandra och på naturen! Låt mänskligheten förgås på det att Edward Hyde må leva, mänsklighetens yttersta produkt, den perfekta ondskan och mänskliga destruktivismen! Vem skall du komma undan med mord på härnäst, Edward Hyde?

(Man hör en ringklocka.)

Men det är redan morgon. Kommer doktor Jekylls patienter redan? Nej, det är för tidigt. Det måste vara ett akutfall. Men Poole får inte finna mig i doktors säng. Jag måste ta mig till laboratoriet kvickt och skaffa tillbaka doktorn igen. Edward Hyde, du har lyckats återvända, men den här gången kommer du inte utanför huset. *(tar hastigt på sig doktors morgonrock och försvinner.)*

(Man hör röster utanför. Det är Poole och Sarah Crawford.)

Poole Jag trodde ni var i Singapore.

Sarah Jag inställde resan.

Poole Men ni kommer väl tidigt. Doktorn är ännu i säng.

Sarah Jag känner på mig att han inte är det.

(Poole och Sarah kommer in.)

Poole *(förbluffad)* Ni har rätt. Han är inte här.

Sarah Jag hade rätt! Min intuition ljuger aldrig!

Poole Då måste han vara i laboratoriet. Bara han inte varit där och arbetat nu igen hela natten!

Sarah Jag går dit ensam, Poole.

Poole Känner ni vägen?

Sarah Naturligtvis.

Poole Kalla bara på mig om det är någonting. *(går)*

(Man ser Sarah gå vidare ut och stanna framför laboratoriets stängda dörr, exakt samma situation som i scen 3.)

Sarah *(knackar försiktigt på dörren)* Henry, är du där? *(Inget svar.)*

(knackar något hårdare) Henry! Du måste vara där! *(Inget svar.)*

(knackar hårdare) Henry! Svara! *(Inget svar.)*

Jag vet att han är där. Det lyser där inne. Han måste vara där. *(knackar ännu hårdare)* Henry! *(Man ser ett ljus inifrån närma sig dörren.)*

Äntligen! *(Dörren öppnas.)*

(Henry Jekyll visar sig i vit rock, vit som ett lakan, svettig och nästan i upplösningstillstånd.)

Henry! Vad har hänt?

Jekyll Sarah! Vad gör du här?

Sarah Jag kunde inte sova. Jag har haft så fruktansvärda mardrömmar.

Jekyll Borde inte du vara i Singapore?

Sarah Jag inställde min resa.

Jekyll Men varför?

Sarah Därför att jag kände att du behövde mig.

Jekyll *(omfamnar henne)* Min älskade! Du har delat mina mardrömmar. Ändå anar du inte vilken natt jag har haft.

Sarah Men vad har hänt? Är du sjuk?

Jekyll Det är värre än så.

Sarah Du ser förfärlig ut.

Jekyll Ändå är det värre än vad det ser ut.

Sarah Du ser ut som om du kom direkt från helvetet!

Jekyll Det gör jag också. Men kom, Sarah. Jag tror att vi båda behöver en kopp te.

Sarah Du måste berätta vad som håller på att hända.

Jekyll Det kan jag inte göra. Du kan inte förstå det.

Sarah Försök!

Jekyll Jag håller på att förlora kontrollen. En annan själ och personlighet håller på att ta över min kropp.

Sarah Håller du på att bli sinnessjuk?

Jekyll Om det ändå vore så enkelt! Om det ändå vore bara det!

Sarah Kom! Vi går till Poole! Han får ta hand om oss!

Jekyll Men du borde verkligen ha rest till din man i Singapore. Vad ska din pappa säga?

Sarah Jag lämnar dig inte nu, Henry, förrän jag har fått veta allt.

Jekyll Det kommer du aldrig att få veta. Det hoppas jag innerligt att ingen någonsin får veta.

Sarah Är det så fasansfullt?

Jekyll Nej, det är värre än så. Kom, låt oss gå.

Scen 6. Hos doktor Lanyon.

Lanyon Sarah, lyssna på mig! Du måste ta reson! Du kan inte fortsätta så här! Jag är din far och vet bättre än någon annan vad som är bäst för dig inklusive dig själv! Dessutom är jag läkare och en riktig läkare i motsats till min förlorade svärson, för vars skull du tycks vara beredd att förstöra ditt liv! Du har en man i Singapore, Sarah, som väntar på dig och som älskar dig!

Sarah Du förstår inte, far. Henry Jekyll är sjuk. Han behöver mig. Jag kan inte resa så länge jag inte ens vet vad det är *med* honom.

Lanyon Jag ska säga dig vad det är med honom. Han är ingen läkare. Han är en äventyrare vars enda intresse i livet är sensationer. Han struntar i människor och tänker bara på sitt experimenterande för sitt höga nöjes skull. Han är en fulländad egoist som aldrig borde ha blivit läkare.

Sarah Du ger honom skulden för Elizabeths död utan sak!

Lanyon Han var gift med henne, och hon dog under hans vård! Någonting hände i det där huset som vi aldrig har fått klarhet i! Hade Jekyll varit en riktig läkare hade Elizabeth aldrig dött!

Sarah Du anklagar honom utan att veta vad du anklagar honom för!

Lanyon Och det är det värsta av allt – att jag inte vet vad som hände. Jag vet bara att Henry Jekyll ensam och ingen annan var ansvarig. Därför kan jag aldrig låta honom få min andra dotter också. Förstår du det? Jag älskar dig för mycket, Sarah. Jag kan inte låta honom förstöra ditt liv också. Hellre binder jag dig och för dig ombord på skeppet till Singapore i tvångströja!

Sarah Han har själv förbjudit mig att besöka honom.

Lanyon Vad säger du?

Sarah Han vill inte att jag kommer till hans hus mer. Förstår du? Han är så sjuk att han inte vill se mig, fastän jag älskar honom och även vet att han älskar mig!

Lanyon Vågar han inte visa sig för folk?

Sarah Något har hänt honom, pappa, och jag vet inte vad det är. Han är så sjuk att han inte vågar anförtro sin sjukdom åt någon! (*Det ringer på dörren.*)

Lanyon Det liknar inte Henry Jekyll, som aldrig varit sjuk i hela sitt liv. Något måste ha hänt. Kanske något viktigt experiment har gått fel och fått grava konsekvenser. Ja, någonting sådant måste det vara. (*Betjänten kommer in.*) Ja, vad är det, Ruggles?

betjänten Ett brev, Sir.

Lanyon (tar upp brevet) Väntar budet på svar?

betjänten Nej, Sir.

Lanyon (tar upp sina glasögon och synar brevet) Herre du milde! Det är från Jekyll!

Sarah Vad skriver han?

Lanyon (ögnar igenom brevet) Han måste verkligen vara illa ute, för han ber om min hjälp. Sarah, han kommer till mig som läkare som söker en läkare och kräver dennes absoluta tystnadsplikt. Detta kan bara vara en sak mellan honom och mig. (tittar på klockan) Han är här om en timme. Du måste lämna huset, Sarah. Han får inte se dig här.

Sarah Han vill inte se mig i sitt hus, och nu vill inte du se mig i ditt hus. Vad är det som pågår egentligen?

Lanyon Res till Singapore, Sarah. Lämna Jekyll åt hans ödelagda liv och res du bort till din egen framtid i stället. Det är det enda förnuftiga. Tro på mig som far och läkare.

Sarah Jag överger aldrig en man som älskar mig om han inte är frisk. Vad säger han i brevet?

Lanyon (suckar) Jag måste gå ut och skaffa vissa kemiska preparat åt honom som han själv eller något bud kommer och hämtar om en timme. Han vill tydligen avlägga någon sorts bekännelse och ta mig i sitt förtroende. Det kan jag som läkare inte vägra honom. Men jag kan hålla dig utanför, Sarah, och jag ämnar göra det.

Sarah Jag stannar i London tills den här krisen är över.

Lanyon Stanna var du vill, men håll dig utanför! Både jag och Henry Jekyll har förbjudit dig att träffa honom!

(till betjänten) Jag går ut, Ruggles, och tar Sarah med mig. Släpp inte in någon medan vi är borta, och var själv ute ur huset om en trekvart. Ingen får finnas här när jag tar emot Henry Jekyll eller hans patient.

betjänten Som ni vill, Sir.

Lanyon Kom, Sarah! Du måste ha tålamod! Det är möjligt att detta innebär att vi kan få klarhet i vad vi alla undrar över.

Sarah Det är det minsta jag kan begära.

Lanyon Och det är det mesta jag kan begära. (alla går ut.)

(Efter en stund kommer doktor Lanyon tillbaka med en laddning. Han tittar på klockan.)

Lanyon Han är här när som helst. Fördömda svärson, utsätt mig för vad du vill, men lämna min enda dotter i fred! Hon är åtminstone i säkerhet nu.

(Det ringer.)

Där är han. Han är åtminstone punktlig.

(Doktor Lanyon öppnar dörren men chockeras av åsynen av mannen utanför.)

Hyde (anstränger sig för att försöka vara hövlig) Doktor Lanyon, förmodar jag?

Lanyon Vem är väl ni?

Hyde Jag är budet från doktor Jekyll.

Lanyon Har ni skriftligt på det?

Hyde Det räcker väl med att jag vet att ni inhandlat diverse ämnen för hans räkning, som jag är här för att demonstrera inför er. Fick ni tag på alla drogerna?

Lanyon Det var inte lätt, men ni tycks veta vad det handlar om. Det vet inte jag. Men vem är ni?

Hyde Ge er till tåls. Det kommer ni snart att få se. Var har ni paketet?

Lanyon Jag kom precis själv innanför dörren med det.

Hyde Ro fram med det då, för helvete!

Lanyon Lugna er, min herre. Vill ni att jag kallar hit polisen och ber er förklara er för ordningsmakten?

Hyde (lägger krampaktigt band på sig) Jag ber om ursäkt. Men ni måste förstå att denna angelägenhet kan betyda liv eller död. Ett liv är i fara, och ni kan rädda det, om ni samarbetar.

Lanyon Jag har inte nekat att samarbeta. (tar fram paketet.)

Hyde Äntligen! Har ni en mortel och kanske ett mätglas?

Lanyon Vad är en läkares mottagning utan sådant? (tar fram sakerna.)

Hyde (skriker genast ivrigt till verket) Förklaringarna kommer senare.

(blandar med minutiös precision och rutinerat handlag till en dekott, som börjar ryka med tjock rök.)

Lanyon Ni tycks kunna er sak.

Hyde Kom ihåg er tystnadsplikt, doktor Lanyon, vad ni än kommer att få se. Kan jag lita på er?

Lanyon Ni har mitt ord som läkare.

Hyde *(slår i den sista ingrediensen. Ett kraftigt moln uppstår som uppslukar Hyde. Doktor Lanyon börjar hosta och drar sig åt sidan. När molnet gradvis avtar finns inte Hyde kvar. I stället står en blek, darrande och kallsvettig Jekyll på samma ställe.)*

Lanyon Jekyll! Vad är det här för infernaliska trollkonster?

Jekyll Jag begär inte att du skall tro på vad du ser. Men jag ber dig tåga om vad du har sett.

Lanyon Var mannen jag just såg – Edward Hyde?

Jekyll Ja, doktor Lanyon, en man som aldrig borde ha fått existera, en konstgjord sjukdom som aldrig borde ha fått se dagen, och den sjukdom som jag lider av.

Lanyon Vill du påstå att du på kemisk väg kan förvandla dig till en annan människa?

Jekyll Ja, och jag har njutit av det, tills den andra människan började ta över mitt liv. Då blev min njutning en fälla värre än döden.

Lanyon Så ditt alter ego är – Edward Hyde?

Jekyll Ja, och jag blir inte längre av med honom. Han återkommer och tar min kropp i besittning utan att jag framkallar honom. Och det blir svårare och svårare för mig att komma tillbaka som mig själv.

Lanyon Du har då verkligen ställt till det för dig! Men hur är detta möjligt? Nej, för resten, glöm den tekniska förklaringen. Jag har ju sett den praktiska manifestationen med egna ögon. Förklara bara rent mänskligt vad jag som läkare bör veta.

Jekyll Det var inte jag som tog livet av din dotter, William. Det var Edward Hyde.

Lanyon Redan då?

Jekyll Elizabeth råkade ut för honom av en olyckshändelse när han ännu var ny och Henry Jekyll ännu inte förstod att försöka kontrollera honom.

Lanyon Men sade du inte att Edward Hyde var död?

Jekyll Efter mordet på Sir Danvers Carew svor jag att aldrig mer kalla fram Edward Hyde. I stället kom han tillbaka av sig själv.

Lanyon Han kan manifesteras sig utan den kemiska blandningen?

Jekyll Första gången hände det i sömnen. En gång hände det på en parkbänk. Nu händer det allt oftare. Förstår du, William? Sarah får aldrig se Edward Hyde! Skicka henne till Singapore!

Lanyon Men vad skall det bli av den lysande läkaren Henry Jekyll, som alla våra studenter avgudar?

Jekyll Jag kom hit för att jag inte kunde ta mig hem som Edward Hyde. Nu kan jag ta mig hem, och där tänker jag stanna tills jag har löst problemet.

Lanyon Av alla läkarvetenskapliga problem jag någonsin hört talas om har jag aldrig sett något värre än detta. Edward Hyde kan bli din död, Henry Jekyll.

Jekyll Om jag dör så dör han med mig. Det är min enda tröst i så fall. Och om så sker måste ni bevara min hemlighet, doktor Lanyon, så att aldrig någon annan kan drabbas av samma sjukdom.

Lanyon Jag har min tystnadsplikt. Men jag har även min journal, doktor Jekyll, och inför den kan jag varken tåga eller ljuga.

Jekyll Ingen annan får se den journalen, doktor Lanyon. Och om jag dör av sjukdomen måste den journalens hemlighet dö med mig.

Lanyon Med tanke på sjukdomens art är det en rimlig begäran.

Jekyll Tack för att ni förstår mig, doktor Lanyon. Det är allt jag ber er om. Nu skall jag inte längre uppta er dyrbara tid. Ni har ju en vacker dotter att skicka snarast möjligt till Singapore. (*gör sig redo att gå.*)

Lanyon Det finns ingenting annat jag kan göra för dig, min svärson?

Jekyll Ingenting, doktor Lanyon. Farväl. (*går*)

Lanyon Det är tekniskt och biologiskt omöjligt, och ändå har jag sett det med egna ögon. Och han har rätt. Han har själv insett att en sådan vetenskaplig upptäckt och hemlighet aldrig kan göras offentlig utan att hela vetenskapen skulle förlora sin grund och gå under. Han kallar det en sjukdom. Nej, doktor Henry Jekyll, du är bara världens olyckligaste offer för ditt eget oöverträffbara geni.

Scen 7. Hemma hos doktor Jekyll.

Husan Jag står inte ut längre. Jag får spader! Hör du det, Bob?

Poole Namnet är Robert Poole, Betty, och jag är ansvarig för hela hushållet här i huset!

Husan Och du har just ställt till det snyggt här i huset! Doktorn har du trollat bort så att han aldrig kommer tillbaka mer så vida du inte är så skicklig som betjänt att du kan trola honom tillbaka igen?

Poole Jag säger dig att han är i laboratoriet!

Husan Och jag säger dig att jag tror att du har gjort dig av med honom!

Kokerskan (*kommer in*) Står ni här och bråkar nu igen?

Husan Nej, vi håller bara på och flirtar som vanligt. För att få mig och ta över huset har Bob gjort sig av med doktorn. Det är vad jag tror.

Poole Han är i laboratoriet!

Kokerskan Vem är i laboratoriet?

Poole (*skriker*) Doktor Henry Jekyll!

Kokerskan Han är inte i laboratoriet.

Poole Det är han visst det!

Kokerskan Vem som än är i laboratoriet, så inte är det doktorn!

Husan Då är det hans mördare. Och Bob står i maskopi med honom.

Poole Lunga er för Guds skull, mina damer! Doktorn är i laboratoriet. Han har hållit sig inlåst där i en vecka och vägrar komma ut. Du har själv varje dag placerat ut mat åt honom utanför dörren, som han har tagit.

Kokerskan Det är inte doktorn som är där inne.

Husan Vem är det då?

Kokerskan Fan själv, tror jag. Något missfoster är det i alla fall. Jag har hört hans röst och sett hans skugga. Doktorn skulle aldrig kunna förstå sig till någonting sådant.

Poole Vad har du sett, Maggie?

Kokerskan Bara en skugga, en silhuett av en dvärg.

Husan Vad har du hört?

Poole Vad sade han?

Kokerskan Jag ställde hans middag i förrgård utanför dörren och knackade då försiktigt på dörren och sade: "Vill ni ha middag, doktorn?"

Husan Och vad sade han?

Kokerskan Han sade: "Jo, Maggie, ställ den utanför dörren."

Poole Det var det jag sa. Han är där inne.

Kokerskan Det var bara det, att det inte var hans röst.

Husan Vems röst var det då?

Kokerskan Inte vet jag, men det lät som en grovt alkoholiserad cockneybuses, rena slusken, lägre än en gatsopare med kronisk bronkit.

Husan Han måste vara sjuk då.
 Kokerskan Jag säger dig, att det var inte hans röst!
 Poole Mina damer, jag har hört samma röst, och jag har vidtagit mina mått och steg.
 Husan Vad har du gjort, Bob?
 Kokerskan Vi borde kalla hit polisen och röka ut ohyran.
 Poole Vi vet inte vad som har hänt. Det kan fortfarande vara vår doktor som är där inne. Jag har bett herr Utterson komma.
 Husan Den fine advokaten.
 Kokerskan Bra, Bob. När Utterson får höra sluskens röst i laboratoriet är jag säker på att han genast hämtar hit polisen.
 (Det ringer på dörren.)
 Poole (triumferande) Här har vi vår man och vår räddning. (går ut för att öppna.)
 Husan Jag går och städar i köket.
 Kokerskan Bra, Betty. Låt oss båda vara ur vägen när karlarna tar i tu med hårdhandskarna. (båda går.)
 Utterson (kommer in med Poole) Vad är det som egentligen har hänt, Poole?
 Poole Vi vet inte, Sir.
 Utterson Men det finns tydligen anledning till oro.
 Poole Doktorn har hållit sig inlåst på laboratoriet i en vecka och vägrar komma ut. Vi tror att han är sjuk, för han låter sig inte lik på rösten.
 Utterson Då är det inte mig ni behöver, Poole. Det behövs en annan läkare. Doktor Lanyon. (det ringer på dörren.)
 Poole Vem kan det vara?
 Utterson Jag har mina aningar. Men gå och öppna. (Poole går.)
 (för sig själv) Henry, Henry, vad har du nu ställt till med!
 Sarah(s röst utanför) Jag måste få träffa doktor Jekyll omedelbart.
 Utterson Sarah!
 Poole Jag är hemskt ledsen, fröken, men det går inte. Han är indisponerad.
 Sarah (kommer in) Utterson!
 Utterson (reser sig) Sarah, jag trodde du hade tagit ditt förnuft till fånga och rest till Singapore.
 Sarah Det gick inte. Jag kunde inte bara lämna allting. Hur är det med Henry?
 Utterson Det är det vi inte vet.
 Sarah Var är han?
 Poole Vi vet inte, fröken, men vi tror att han låst in sig på laboratoriet.
 Sarah Vad är detta? Tror?
 Utterson Hur står det egentligen till, Poole?
 Poole (hjälpöst) Det är det vi inte vet.
 Sarah (sätter sig) Berätta precis vad som har hänt.
 Utterson Henry lär ha låst in sig på laboratoriet sedan en vecka tillbaka och vägrar komma ut. Det är allt.
 Sarah Hur får han mat?
 Poole Vi bär den till honom och ställer den utanför dörren.
 Sarah Som för en straffånge eller hund.
 Utterson Men vad säger er far om att ni kommer hit?
 Sarah Jag väntar mig att han kommer hit när som helst för att hämta mig med våld och shanghaja mig till Singapore. Det är det enda han talar om i mitt sällskap. Men jag vill gärna träffa Henry Jekyll innan jag åker dit. Kan du föra mig till honom, Poole?
 Poole Bara till laboratoriets stängda dörr.
 Sarah Det räcker.
 Utterson Jag följer med er.
 Sarah Men bara jag får tala med honom.

Poole Det ska ni få göra, om han svarar.
Sarah Han måste svara!
Utterson Det gör han nog, om han lever.
Sarah Vad menar ni, Utterson?
Utterson Jag har förstått av Poole att han kanske är sjuk.
Poole Det är något med hans röst som inte stämmer, fröken. Jag misstänker att allt inte står rätt till med honom.
Sarah (*reser sig*) Vi får inte dröja en enda sekund längre!
(*Sarah leder vägen. Alla tre går till den nu välkända dörren till laboratoriet.*)
Sarah (*knackar på den ogenomskinliga glasdörren*) Henry! Öppna! Det är Sarah!
(*dödstystnad*)
Utterson (*lågt*) Hota med att slå in dörren.
Sarah Henry! Säg att du lever! Annars slår vi in dörren!
(*Man hör buller inifrån laboratoriet.*)
Poole Gudskelov! Han lever!
Sarah Henry! Är du sjuk? Behöver du någonting?
(*dödstystnad*)
Utterson Hota med att slå in dörren.
Sarah Men det har jag redan gjort en gång.
Utterson Det var effektivt. Gör det igen.
Sarah Henry, om du inte svarar måste vi slå in dörren!
Hyde (*s röst, trött*) Gör det inte, Sarah.
Sarah (*kan inte behärska sig inför den patetiska rösten*) Henry, jag älskar dig!
Doktor Lanyon (*s röst, inifrån*) Släpp förbi mig! De vet inte vad de har att göra med!
Kokerskan Släpp förbi honom, Betty! En doktor är kanske just vad doktor Jekyll behöver.
Sarah Pappa! Han får inte komma nu!
Utterson Hota med att slå in dörren.
Sarah Henry, vi måste slå in dörren, för vi tror att du är sjuk!
Hyde (*s röst, som tidigare*) Det är för sent, Sarah. (*Man hör någon ramla omkull inne i laboratoriet.*)
Utterson Slå in dörren!
Lanyon (*kommer instörtande*) Nej, gör det inte!
(*Utterson krossar beslutsamt dörren. Sarah svimmar. Doktor Lanyon tar hand om henne.*)
Lanyon Bär ut henne, Poole. Det här är inget ställe för en kvinna.
(*Husan och kokerskan har kommit ut efter doktor Lanyon.*)
Poole Bär in fröken på schäslongen. (*Kokerskan och husan bär ut Sarah.*)
(*När Utterson bryter sig in i laboratoriet glider väggarna i sär. Man ser Edward Hyde i skjortärmarna utsträckt på golvet.*)
Utterson Hyde! Det är Edward Hyde!
Poole Doktorn! Var är doktorn? Vad har denna varelse gjort med vår doktor?
Utterson Är han död, doktor Lanyon?
Lanyon (*undersöker honom snabbt*) Han är alldeles död.
Poole Här ligger ett papper.
Utterson Det är Henry Jekylls handstil.
Lanyon Vad står det?
Utterson (*läser innantill*) "Ingen bär något ansvar för denna olyckliga patients död utom jag själv. Henry Jekyll."
Lanyon Det avslutar fallet.
Utterson Vad menar ni?
Lanyon Doktor Jekyll har själv avslutat det sällsamma fallet Edward Hyde. Nu behöver ingen bekymra sig mer om hela saken.
Utterson Men var är Jekyll? Varför är han inte här?

Lanyon Han är långt borta härifrån. Vi kommer aldrig att få tag i honom mer och allra minst er lag, Utterson. Låt oss säga att han rest till Singapore och att Sarah nu kan resa efter honom.

Utterson Det låter som om ni vet precis vad som har hänt.

Lanyon Advokat Utterson, jag har noga fört en journal över Henry Jekyll och hela hans historia. Allt har dokumenterats. Hela sanningen finns bevarad. Men nu behövs den inte mer, ty journalen är avslutad och måste begravas i läkarens tystnadsplikt. Det är hela saken. Adjö, Utterson. (*till Poole*) Var är Sarah?

Poole Där inne.

Lanyon Gott. (*går*)

Poole Begriper ni något av det här, mr Utterson?

Utterson Inte ett skit. Men jag förstår så mycket, att doktor Lanyon kommit undan med något som lagen aldrig kan sätta dit honom för.

Poole Men var är doktor Jekyll?

Utterson Fråga mr Hyde, Poole. Fråga mr Edward Hyde.

(januari-mars 1998, Göteborg.)